

tionem solutam esse per mortem; perfectum quid expressisset, si dixisset: vere Filius Dei est iste. Si autem addatur verbum alterius Evangelistae dicentis: *Vere hic homo iustus erat.* Similiter et asseclae Centurionis tremefacti et admirantes dixerunt et meruerunt participes fieri orationis Christi orantis pro crucifixoribus suis.

278. *Et omnis turba Iudeorum, et qui simul aderant ad spectaculum istud, et videbant quae fiebant, percutientes pectora sua revertebantur.* A saeculo et usque in saeculum non fuit tale spectaculum, quod tantus taliter moreretur; spectaculum magnum in quo desuper Pater, de terris Mater, Angeli, daemones, mortui, vivi, Patriarchae, Prophetae, amici et aemuli varia intentione spectabant. Percutiebant sua pectora tremefacti Iudei, verentes maiora pericula, non tamen Christo fide uniti, ut postulantes indulgentiam, pericula evitarent. Non enim erat illa percussio emendatio, sed solidatio scelerum commissorum. Revertebantur siquidem ad suum domicilium, non ad Deum¹.

279. Devota vero familia Christi, quamquam fragilis sexu, non recedebat. Crucifixo assistebat, excepta Virgine, fide carens², et animo timore ac dolore afflita. Dividebatur in situ, ut aliqua pars de prope quae adhaerebat ardenter, aliqua de longe prospectans adstaret. Propterea subditur:

¹ Alii aliter, et mitius.

² Intellige: mulieres illae, excepta Virgine Maria, *in fide imperfecte firmatae* adstabant.

Stabant autem noti eius a longe. Erant enim ibi mulieres multae quae secutae erant Iesum a Galilaea ministrantes ei; inter quas erat Maria Magdalena, et Maria Iacobi minoris, et Ioseph mater, et Salome mater filiorum Zebedaei, et aliae multae quae cum eo ascenderant Ierosolymam. Mulieres erant sequentes magistrum, cui tamquam pauperi et nihil habenti vitae necessaria quibus egere voluit de propriis facultatibus ministrabant, necnon et Virginem Matrem venerabantur, quam videbant super omnes foeminas virtutum omnium claritate pollentem. Hoc siquidem sequendi Filium aliis mulieribus praestabat audaciam. Ecce processores et magnates Dominum mundi tamquam turpiter mortuum lamentantes; ecce principes convenientes ad funus; ecce assistentes Reges tanto Domino morienti.

DOMINICA IV. POST EPIPH.

Multorum obduratio in mundi horrore.

SECUNDO consideremus multorum obduratio- nem. Multi nempe ex visis tam admirandis signis nec sunt corde compuncti, nec admiratione commoti; sed magis in sua pertinacia obdurati, ad obviandum humanis periculis insistebant. Unde notandum quod, Christo iam mortuo, supervivebant latrones, aut non talibus exactis poenis, aut quia

sic saeve, ut Christus, affixi non fuerant; magis autem existimandum quod Christus voluntarie, non coactus, moriens, morte omnes in mysterium voluit praevenire.

281. *Iudaei ergo, sicut Ioannes ait, quoniam Parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora sabbato, erat enim magnus dies sabbati, rogarerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura et tollerentur.* O pessima superstitione Iudeorum! qui opinabantur contaminari die sabbati, si sisterent in patibulo corpora damnatorum; sed contaminationem suae mentis minime videbant, qui Christum ad mortem dirae crucis iniustissime condemnaverant. Obiiciebant autem Praesidi reverentiam sabbati; sed hoc malitiose agebant, ne propter signa facta, moriente Christo, sabbati quiete tumultus in populo nasceretur, et ex viso in cruce corpore turba facile mobilis moveretur, atque praecavabant ad Corpus illud fieri reverentiam propter terrentia signa. Timebant etiam, quia intuebantur vultus hominum et mulierum signorum novitate mutatos: verebant quoque ne, Christo pendente in Cruce, signa profluerent ampliora.

282. Quum iam Pilatus petita concessisset; antequam eorum petitio executioni crudeli militum mysterio mandaretur, Ioseph ab Arimathea accessit personaliter ad Pilatum, et petiit corpus Iesu. Miratus autem Pilatus quod iam mortuus esset, nec petenti et referenti commodans dignam fidem, verum esse didicit ab accersito Centurione. Exinde Pilatus Ioseph concessit corpus Iesu, ut

ipse illud tolleret, et qua vellet reverentia seperaret. Venerunt ergo milites a Iudeis petiti, a Praeside vero missi, et latronum crura fregerunt. Quod quum pia Mater vidisset, timens etiam ne confringerent Filii eius crura, confestim surgens, ante milites humiliter genuflexit, piis suppliciis ipsis rogans ne frangerentur Filii sui crura, quum manifeste iam exanimis appareret.

FERIA SECUNDA

Multarum ablutio de latere Christi facta.

TERTIO consideremus multorum ablutionem quae de latere Christi mortui facta est; nam despiciens Longinus piissimas preces Matris, aperuit latus Christi; et de hoc Ioann. subdit: *Ad Iesum autem quum venissent, et viderent eum iam mortuum, non fregerunt eius crura; sed unus militum lancea latus eius aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua.* O amor qui omnia liquas! quomodo pro redēptione nostra liquisti Dilectorem nostrum? Nam, ut undique inundaret amoris diluvium, super nos ruptae sunt abyssi magnae; scilicet, penetralia cordis Iesu, quibus, ad intimā progrediens, dira lancea non pepercit. Tanto namque dolore noviter percussa est Virgo Mater moestissima, quum vidi latus Filii sui dira lancea aperiri, quod quasi mortua cecidit inter brachia diligentium eam¹.

¹ Vid. not. pag. 79.

284. Crurifragio iam peracto, illico mortui sunt latrones, et, iuxta Iudeorum petitionem, de patibulo eorum corpora sunt ablata, atque incuriose humata secundum abiectionem pro criminibus morientium. Fuisset absque dubio ablatum Corpus Iesu, et vilater abiectum, nisi Pilatus fuissest Joseph petitione praeventus. Quod autem Christo crura fracta non sunt divina providentia factum est; cuius figura praecessit in agno, de quo Exod. XII, praedictum est: *Os non comminuetis ex eo*. Non quod figura sic fieri coegerit; sed quia sic futurum erat, in figura praecessit in presagium mystici corporis Salvatoris, cuius ossa, id est, perfecti atque constantes viri nullis tribulationibus vel adversitatibus in animo, seu in moribus confringuntur; sed ad omnia parati, usque ad mortem semper insuperabiles permanerunt; quia, quamquam corpore victi, tamen in anima et moribus numquam fracti.

FERIA TERTIA

Aperitio sacratissimi lateris Christi.

APERITIO autem lateris facta lancea militis rememorat praeteritum, quod, dum factum fuit, et finxit hoc, insinuavit et futurum, devenit in praesens, et factum est praeteritum, et velut in fieri expectabatur futurum. De latere siquidem Adam formata est Eva. Et de hoc in aperitione lateris Christi rememoratur praeteritum, significans hoc

quod erat futurum. Et futurum, quando tunc asseruit praesens factum: quoniam ex Sanguine atque aqua redempta est, formata est, et lavata Ecclesia, *quia sanguis exivit et aqua*. *Sanguis* in redemptionem, sed etiam in ablutionem *aqua* defluxit; unde formata est Ecclesia ex latere Christi, ut aeterne unicam atque dilectam a Christo se discat, et ut recognoscat quam displicuit culpa pro qua *Sanguis* divinus ex homine Deo vivo et mortuo ita defluxit. Non enim parva quantitate constitimus, si pro nobis *Sanguis* divinus effunditur. Aqua enim ad litteram non cum sanguine indistincta defluxit. Neque enim potuisset ab insipientibus comprehendti, si mixta cum *Sanguine* defluxisset.

286. Et forte totus sanguis defluxit ex illo divino Corpore in signum totius amoris effusi, post quem humor aqueus egressus est. Quod quidem est alto mysterio factum, ut prius egredieretur ex eodem Corpore redimens pretium, deinde aqua, in qua multitudo populorum redempta significatur. Sunt enim *aqua multae, populi multi*; tamen qui ad Christianam fidem pertinent unus fidelis populus sunt, ut non sint aquae, sed aqua quae manavit ex latere Christi, sicut, I Corinth. X, Apostolus ait: *Unus panis, et unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane, et de uno calice participamus*. Et iterum ad Eph. IV cap. inquit: *Unus Deus, una fides, unum baptisma*.

287. Notanter tamen advertendum est quod latus Christi apertum dicitur, non vulneratum; quoniam proprie vulnus praeterquam in vivo corpore fieri

nequit. Non enim vulneratio, prout rerum experientia sonat, et mos usitatus alloquitur, super insensibilia cadit; percussionem, scissionem, seu aperitionem, et his similia ipsa sunt apta recipere. Ait enim Evangelista Ioannes: *Unus militum lancea latus eius aperuit;* ut, aperto latere, cognoscamus dilectionem cordis sui usque ad mortem, et ad illum ineffabilem amorem eius ingrediamur, quo ille ad nos processit.

288. Accedamus ergo ad Cor eius, Cor altum, Cor secretum, Cor omnia cogitans, Cor omnia sciens, Cor diligens, immo amore ardens; et apertam portam intelligamus saltem in amoris vehementia; cordiformes ingrediamur ad secretum ab aeterno absconditum, nunc vero in morte quasi aperto latere revelatum; quoniam aperitio lateris aeterni templi aperitionem demonstrat, ubi omnium existentium consummata est felicitas aeterna.

FERIA QUARTA

Afflictio devotorum Iesu in praeparatione depositionis e cruce.

TERTIO contemplemur devotorum dolorem. Ad vesperascente iam hora, stabat moestissima Mater cum illa familiola parva in terra, sedens afflita et lassa, nesciens si dilectus Filius eius de cruce deponi deberet, aut quorum auxilio id perfici

posset. In tribus siquidem fuerunt tunc afflita corda eorum, qui diligebant Iesum. Primo in praeparatione, secundo in depositione, tertio in sepulture.

290. Primo quidem affliti fuerunt devoti Iesu in praeparatione, scilicet, ad deponendum et seplendum eum, inter quos compassiva solertia Ioseph et Nicodemus se diligentissime obtulerunt. Quum igitur esset sero, Ioseph, Pilati licentia iam obtenta, de sepultura Domini disponere satagebat. Hic non consenserat verbo, nec animo consilio Iudeorum; quamquam non restisset in faciem, mente territus, et velut torrentem magnum irremediabili impetu defluentem cognoscens animum Iudeorum, qui decrevit cedere, magis quam verbis steriliter repugnare; non enim adhuc fervor amoris et fidei Christi Iesu eius interna perfuderat. Timebat enim extra synagogam fieri, magis etiam mortem. Sed euge sibi, si propter Christum eum crudeli morte praeiisset, quemadmodum innocentia tacens, et Ioannes perloquens, et praecurrrens.

291. Magna de eo Lucas Evangelista commemorat dicens: *Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat decurio, vir bonus et iustus.* Hic non consenserat consilio et actibus eorum, ab Arimathia civitate Iudeae, qui exspectabat et ipse regnum Dei. Officium quidem suum recte mysterio concordabat. Erat enim super homines decem curam habens in servitio reipublicae, ut, quasi decem praecepta servans, iustus et bonus esset, et, fide conversus

ad Christum, expectaret regnum Dei, quod vere credentibus promiserat ipse Christus.

292. Huic quoque adiunctus est Nicodemus, qui etiam occultus erat discipulus Iesu; nam in principio praedicationis Iesu ad ipsum nocte venerat.

293. Mirum quidem de ipso occulto discipulatu, quum confessionem coram hominibus Christus exegerit; et ad Rom. x cap. Apostolus ait: *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem;* unde si veri discipuli, quomodo occulti? Si autem occulti, quomodo veri? Sed nempe in his ostendit Christus suam providentiam ad futura et praeterita super his qui adhuc amore Christi non fervent: futurum utique erat, ut aliqui saevae persecutionis tempore ad horam se occultarent, esse fideles in subsidium plurimorum. Et qui percurserit Martyrum gesta hoc, quod dicimus, non ignorat; nam et charitas vera sufficit ad salutem, etsi non ita fervens sit, atque perfecta, quod penitus omnem timorem excludat. Multos enim legimus se occultasse ad tempus, aliorum utilitatibus se servantes; sed, opportunitate adveniente, tormenta aspera subiisse pro Christo. Multos quoque legimus corde pavidō fugientes, inventos tamen laetissime pro Christo mortis excepsisse sententiam. Hoc siquidem in his duobus occultis discipulis mystice significari arbitramur.

294. Convenientibus igitur simul his duobus Christi discipulis ad sepeliendum Iesum, mercatus est

Ioseph syndonem ad involvendum Corpus Christi, et libras fere centum myrrae et aloes ad ungendum detulit Nicodemus.

FERIA QUINTA

Afflictio devotorum in depositione SS. Corporis Christi de cruce

SECUNDO vero afflicti fuerunt devoti ipsius Iesu in depositione, scilicet, Corporis eius de cruce. *Venerunt ergo Ioseph et Nicodemus ad locum ubi erat crucifixus Iesus,* deferentes instrumenta cum quibus, clavis evulsi, possent deponere eum. Quos ut Mater vidit volentes deponere illum, quasi de morte resurgens, revixit paululum spiritus eius, et illis, prout poterat, auxilium cum ceteris ministrabat. Erectis diversis scalis, unus de manibus clavos extrahebat, alius ne caderet Corpus exanime sustinebat. Stabat etiam Mater Iesu in altum brachia levans, et manus Christi et caput dependentia recipiebat super pectus suum. Quem quum attingere parum valuit, iam non tenebat eum, sed in eius amplexum et oscula ruens, de suo dilecto, licet extincto filio satiari non poterat: dumque de cruce in terram Corpus depositum fuit, piae incontinentia doloris, et immensitate amoris irruit moesta Mater super faciem eius, et faciem suam faciei Christi coniunxit; et

oscula devota imprimens, quasi mortua stetit, et transire ex hoc mundo visa est.

296. O quis et qualis planctus videre saeculorum omnium Regem, veluti melefactorem de cruce depositum, revolvi manibus modicae familiae assistentis, tractari manibus Matris ad seipsam reversae¹, et corde cum ipso crucifixae. Stabat ad caput exticti Virgo Maria, quae vehementer planctebat, et faciem eius rigans, per diversa suspiria torquebatur. Intuebatur frontem, et genas, oculos simul et nasum, osque illius osculabatur frequenter; ipsisque lacrymae in tanta ubertate fluentibant, ut carnem cum spiritu totam in lacrymas resolvi putares. Quae plangendi causa? quo hic iure copia lacrymarum? quod unica unici Mater in hanc calamitatem devenerit, ut cogeretur illum tam turpiter mortuum tangere, sic aspicere sine crimine vulneratum, plagarum undique lividum, ubique perfossum valide: cui dum crucifigeretur astitit, elevari eum in cruce prospexit, et perceptit auribus blasphemias aemulorum; dum alte clamaret auditiv; dum sitivit, non valuit ut Mater patienti filio dulcem porrigere potum; dum etiam moreretur inclinare caput aspergit, et cor eius doloris gladius pertransivit. Nunc autem, ad doloris augmentum, tenet ipsum in suo materno et virginali gremio reclinatum, et officiosa pro funere cogitur involvere mortuum ex aliena ope sibi praestitis linteis, quem natum infante involvit

¹ Vid. not. pag. 79.

vilibus pannis; et ad amaritudinis cumulum, contra morem Matrum, ipsum cogitur ponere in alieno sepulchro, quem puerum vagientem in paupere praesepio reclinavit.

297. Plorabat implacabiliter etiam Magdalena ad pedes Iesu, quos saepius osculans, et lacrymis iterum rigans et lavans amplexabatur. O quis exprimere posset sui cordis dolorem? quis exprimere valeret sui cordis amorem? Dilectus etiam ille discipulus, et aliae mulieres familiolae Christi non cessabant a fletu, iuvantes involvere Corpus Christi Iesu, et ad sepulchrum illud deferre.

FERIA SEXTA

Afflictio devotorum in sepelitione SS. Corporis Christi de cruce.

TERTIO vero afflicti fuerunt devoti Iesu in eius sepelitione. Dum igitur Ioseph et Nicodemus Dominum vellent ponere in sepulchro, postulabat moestissima Mater sepeliri cum illo. Amplexabatur Filium suum inexplicabili amoris dulcedine, deosculans illum, et dicens: *Miseremini mei, miseremini mei, salteti vos amici mei.* Illum adhuc paululum relinquit mihi, ut faciem eius, subtracto velamine, valeam contemplari, et videndo, aliquantulum consolari.

299. Ponitur tandem Dominus in sepulchro, ac revolveritur lapis super illud: lapidem sepulchri am-

plectitur et deosculatur, ac madefacit irriguo lacrymarum moestissima Mater, ac genuflectens et Filium adorans, omni corde, et qua potuit voce Filium benedixit.

300. O quis enarrare valeret Magdalene gemitus et singultus, ac cordis dolorem, quum extinctum cernebat, et in sepulchro ponebat quem diligebat anima sua?

301. Quumque in his diutius moraretur moestissima Mater usque ad completorii horam, accessit Ioannes, cui eam commendaverat Christus, lugensque et ipse multum, non enim poterant continere; levavit eam lugentem, nam cruciata gemitibus, fatigata doloribus, et afflita ploratibus pedibus stare nequitabat.

302. Attende, anima mea, quantum durae iacula-
tionis aspectus maternus contitus praebet, quando
a sepulchro Filii dolorosa avulsa, pallens facie,
aspersa sanguine, cum suspiriis et gemitibus inter-
ruptis, et fletibus lacrymosis vertebat se saepius
moesta Mater, dum tardo gressu rediret Ierusa-
lem, et locum, in quo extinctum Filium reliquerat,
prospiciens, gemitus renovabat. Interim quum por-
tae civitatis appropinquaret, forte procurantibus
sororibus Matris Dei, portata sunt vestimenta, et
capitis vela nova, et vestes viduitatis quae illam
induerunt, et caput eius velaverunt. Quumque
hora iam tarda ingredieretur Ierusalem, plorantibus
cunctis, feminae multae sentientes ploratus, ac-
currentes, pietate motae super tam afflictæ Matris
dolore ad luctum convertebantur amarum; et il-

larum quaedam sequentes illam, cum ea plora-
bant.

303. Tam pie plorabat, et tam amare dolebat beata Virgo, quod vix poterat continere lacrymas qui-
cumque videbat vel sentiebat eam; fiebat luctus quocumque transibat, plorabat ipsa, plorabant et ambulantes cum ea, plorabant multae venientes ei obviam.

304. Sic tamdem deducitur a plorantibus quousque
ventum est ad Ioannis domum, in qua quandoque
cum Filio suo residere solebat.

305. Quam quum ingressa esset, rememorans loca
domus in quibus cum ea fuerat conversatus Filius
suus, renovabatur ploratus et ululatus, lacryma-
biliter dicens: Heu me dolentem! ubi est nunc
Filius meus? ubi est honor meus? ubi est lumen
oculorum meorum? ubi corona capitinis mei? ubi
es tu, gaudium cordis mei? ubi es vita mea? ubi
es affectus meus? ubi solatium meum? ubi spes
animaæ meæ? Fili mi Iesu, Iesu fili mi. O fili mi
Iesu, o fili mi Iesu, o amor meus Iesu, o spes
mea Iesu. *Nec erat qui eam consolari posset ex
omnibus charis eius.*

SABBATO

De excessu passionis Christi in humiliatione.

TERTIO principaliter in proposito Prophetæ ver-
bo inducitur a Christo ad sensum suorum vi-
tuperiorum et confusionem, quia dixit: *humiliatus*

sum nimis, id est, excessi in humiliatione; de quo excessu Luc. ix cap. scriptum est quod *Moyses et Elias visi erant in maiestate, et dicebant excessum eius, quem completerus erat in Ierusalem.* De hoc quoque ad Philipp. ii cap. Apostolus ait: *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Luc. quoque 24 scriptum est: *Oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam;* et quodlibet verbum praedictum potest esse thema pro diebus praecedentibus hunc diem, aut pro festo sanctissimae Crucis.

307. Ante omnia tamen ponendum est ad intelligentiam dicendorum quod, secundum Alexand. de Ales in 3 triplex est differentia inter pati nostrum et pati Christi. Primo, quia in nobis est necessitas ad patientium, in Christo autem solummodo dispositio absque ulla necessitate. Secundo quia nos patimur, velimus, nolimus; ipse autem potestatem habuit suae passionis, ut dictum est. Tertio, quia nos passibilitatem habemus per causam, scilicet, ex peccato: Ipse autem passibilitatem habuit, non per causam, vel necessitatem aliquam, sed sola voluntate assumptam. Si igitur vis omnium, quae fecit Christus, et quae passus est, veram scire necessitatem, scito omnia ex necessitate fuisse, quia ipse voluit. Unde Is. lxx: *Oblatus est, quia ipse voluit;* voluntatem vero eius nulla praecessit necessitas; quare non fuerunt, nisi quia voluit; si non voluisset, non fuissent. Haec Alexan.

308. Ex his igitur manifeste apparet quod sola dilectio Christi et Patris aeterni ad nos coegerit eum tot et tanta pati, sicut Ioann. iii cap. scriptum est: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret,* scilicet, ad acerbissimam mortem crucis. His igitur iam praemissis, advertendum est quod oportuit Christum pati confusionem et supplicium crucis ex triplici respectu. Primo respectu Dei, secundo respectu mali, tertio respectu nostri.

DOMINICA V. POST EPIPH.

Oportuit pati Christum respectu totius SS. Trinitatis, et primo respectu Patris, propter Patris honorationem.

PRIMO quidem oportuit pati Christum respectu Dei, id est, respectu totius Trinitatis. Primo quidem respectu Patris, secundo respectu Filii, tertio autem respectu Spiritus sancti.

310. Primo enim oportuit pati Christum respectu Patris: et hoc maxime propter tria. Primo propter Patris honorationem, secundo propter placationem, tertio propter Patris ordinationem.

311. Primo, inquam, oportuit pati propter Patris honorationem. Quaelibet enim mortalis culpa dicitur infinita propter infinitum Deum, quem infinite offendit et inhonorat. Considera igitur nunc quod quantum Dei Filius Christus diligebat Pa-